

Sygn. akt V KK 168/12

POSTANOWIENIE

Dnia 28 listopada 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Rafał Malarski (przewodniczący)

SSN Józef Dołhy (sprawozdawca)

SSA del. do SN Dariusz Czajkowski

Protokolant Barbara Kobrzyńska

przy udziale prokuratora Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi
Polskiemu Bogusława Czerwińskiego,

w sprawie **T. B.**

oskarżonego z art. 247§1 kk w zw. z art. 2 ust.1 i art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia
1998r o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko
Narodowi Polskiemu

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 28 listopada 2012 r.,

kasacji, wniesionej przez Dyrektora Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko
Narodowi Polskiemu - Zastępcy Prokuratora Generalnego na niekorzyść
oskarżonego

od postanowienia Sądu Okręgowego w P.

z dnia 28 października 2011 r., utrzymującego w mocy postanowienie Sądu

Rejonowego w P.

z dnia 2 czerwca 2011 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie oraz utrzymane nim w
mocy postanowienie Sądu Rejonowego w P. z dnia 2 czerwca
2011r, i sprawę T. B. przekazuje do ponownego rozpoznania
sądowi pierwszej instancji.**

UZASADNIENIE

T. B. oskarżony został o popełnienie dwóch czynów kwalifikowanych z art. 247 § 1 k.k. w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (t. j. Dz. U. z 2007 r., Nr 63, poz. 424 ze zm.). Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 2 czerwca 2011 r., na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. umorzył postępowanie karne przeciwko T. B., przyjmując, iż czyny zarzucane oskarżonemu w akcie oskarżenia, wypełniają znamiona przestępstw z art. 246 k.k. z 1932 r. w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Na powyższe postanowienie zażalenie złożył prokurator Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w P. Skarżący zarzucił obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 3 ustawy o IPN, polegającą na bezpodstawnym przyjęciu, iż czyny zarzucone oskarżonemu nie stanowią zbrodni przeciwko ludzkości, co skutkowało umorzeniem postępowania przeciwko oskarżonemu wobec przedawnienia ich karalności, podczas gdy prawidłowa ocena kwalifikacji prawnej czynów zarzuconych oskarżonemu prowadzi do wniosku przeciwnego i pozwala zakwalifikować czyny oskarżonego jako zbrodnie przeciwko ludzkości w rozumieniu art. 3 cyt. ustawy.

Sąd Okręgowy, postanowieniem z dnia 28 października 2011 r., utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie.

Powyższe postanowienie w całości na niekorzyść oskarżonego zaskarżył kasacją Dyrektor Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu – Zastępca Prokuratora Generalnego. Skarżący zarzucił:

- mające istotny wpływ na treść orzeczenia rażące naruszenie prawa karnego materialnego, tj. art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (tekst jednolity: Dz. U. z 2007 r. nr 63, poz. 424, z późn. zm.), polegające na wyrażeniu przez Sąd Odwoławczy błędnego poglądu prawnego, iż o uznaniu danego przestępstwa za zbrodnię przeciwko ludzkości decyduje liczba osób pokrzywdzonych, podczas gdy brak jest podstaw do przyjęcia takiej wykładni;
- mające istotny wpływ na treść orzeczenia rażące naruszenie prawa karnego procesowego, tj. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 94 § 1 pkt 5 k.p.k. w zw. z art. 98 § 1 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k. polegające na zaniechaniu rozważenia oraz ustosunkowania się przez Sąd

Odwoławczy w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia do wszystkich zarzutów i wniosków podniesionych w zażaleniu prokuratora Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w P., nieokreśleniu przyczyn uznania wszystkich zarzutów i wniosków zażalenia za niezasadne oraz zaniechaniu wyjaśnienia podstawy prawnej postanowienia. W konkluzji wniósł o uchylenie w całości postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 28 października 2011 r., oraz utrzymanego tym orzeczeniem w mocy postanowienia Sądu Rejonowego, z dnia 2 czerwca 2011 r., w sprawie przeciwko T. B. i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu celem ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna.

Z motywów zaskarżonego postanowienia wynika, że Sąd Okręgowy w całości podzielił stanowisko Sądu Rejonowego w zakresie uznania, że przestępstwa zarzucone oskarżonemu wyczerpują znamiona określone w art. 246 k.k. z 1932 r. i jednocześnie nie spełniają kryteriów uznania ich za zbrodnie przeciwko ludzkości, co skutkowało umorzeniem postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. z powodu przedawnienia karalności, którego termin upłynął w dniu 1 stycznia 1995 r. Sąd Okręgowy stwierdził nadto, że zbrodnią przeciwko ludzkości nie jest sam udział w systemie politycznym, który systematycznie i rozlegle występował przeciwko ludności cywilnej lub określonym grupom, ale popełnienie jednego z czynów wymienionego w przywołanych w uzasadnieniu aktach prawa karnego międzynarodowego, który nadto uznać można za rozległy i systematyczny. Z tych powodów znęcanie się fizycznie i psychicznie jedynie nad dwojgiem tymczasowo aresztowanych osób, nie spełnia kryterium ani rozległości, ani systematyczności, a tym samym nie wypełnia znamion zbrodni przeciwko ludzkości.

Autor kasacji zasadnie kwestionuje dokonaną przez sądy obu instancji wykładnię definicji zbrodni przeciwko ludzkości.

Istotnie z reguł wykładni gramatycznej norm prawa karnego międzynarodowego, przywołanych w uzasadnieniu Sądu Okręgowego, określających m.in. tortury jako zbrodnię przeciwko ludzkości, jednoznacznie wynika, że dopuszczalne jest dokonanie tej zbrodni na szkodę jednej osoby, pod warunkiem, że czyn został popełniony w ramach rozległego lub systematycznego, świadomego aktu skierowanego przeciwko ludności cywilnej. Analiza tych norm wskazuje, że do zaistnienia zbrodni przeciwko ludzkości nie jest wymagane, aby

przestępstwo zostało popełnione na szkodę wielu osób. Upoważniony jest zatem wniosek, że żaden z elementów składających się na definicję zbrodni przeciwko ludzkości, zawartych w art. 3 ustawy o IPN oraz aktach prawa karnego międzynarodowego regulujących tę kwestię, nie wskazuje, że warunkiem sine qua non zaistnienia tej zbrodni jest fakt, że sprawca powinien działać na szkodę o kreślonej w sposób matematyczny liczby osób pokrzywdzonych. Sądy obu instancji nie uwzględniły w należyтым stopniu istotnej okoliczności – zarzucone oskarżonemu czyny miały być popełnione w ramach zbrodniczego systemu stalinowskiego. W realiach sprawy odwołać się należy do argumentacji zaprezentowanej w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2001 r., sygn. II KKN 175/99 (OSNKW 2002, z. 5 – 6, poz. 47), w szczególności do poglądu, że „czyny funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa publicznego, popełnione w okresie do 31 grudnia 1956 r., a polegające na znęcaniu się fizycznym lub moralnym nad osobami pozbawionymi wolności (art. 246 k.k. z 1932 r.), udziale w pobiciu osób pozbawionych wolności (art. 240 k.k. z 1932 r.), czy nadużyciu władzy (art. 286 § 1 k.k. z 1932 r.), wyczerpują znamiona zbrodni przeciwko ludzkości określone w aktach prawa karnego międzynarodowego jedynie wówczas, gdy sprawcy działający w strukturach systemu państwa totalitarnego..., posługującego się na wielką skalę terrorem dla realizacji celów politycznych i społecznych, co najmniej aprobowali taki sposób realizacji polityki władz państwa; popełniając te czyny brali tym samym świadomie udział w prześladowaniach ze względów politycznych.

Podzielając zarzuty i wniosek końcowy kasacji Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.